

MAS RADBUZA

TŘI ROKY S VÁMI

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova:
Evropa investuje do venkovských oblastí.

Tři roky s vámi

Editor: Andrea a Václav Kubernátovi

Grafická úprava: AG25 s.r.o.

Tisk: PRIMA PRESS s.r.o.

Vydala MAS Radbuza v rámci projektu „Získávání dovedností sdružením MAS Radbuza“.
Spolufinancováno Evropskou unií. Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova:
Evropa investuje do venkovských oblastí.

MAS Radbuza, o.s.

nám. T. G. M. 1, 334 41 Dobřany

tel.: +420 725 830 833

e-mail: info@mas-radbuza.cz

www.mas-radbuza.cz

Vydání první

Počet stran: 24

Náklad: 6000 ks

Některé texty u popisu obcí byly volně převzaty z webových stránek jednotlivých obcí.

© MAS Radbuza, o.s., 2014

Předmluva

Území obcí, které se sdružily do MAS Radbuza v těsné blízkosti krajského města Plzně, tvoří podstatnou část „nárazníkového“ prostoru před městem ze strany západní. Tedy prostoru, odkud k nám přicházela jiná kultura, mnohdy vyspělejší, ale kam také od nás nápady směřovaly. Kam odcházeli kvalitní čeští řemeslníci a odkud přicházeli, zejména po válečném vyhlazení naší země, i kolonizátoři. Odkud k nám přes hranici, mnohdy nezřetelnou, ruce podávali, jindy napřahovali.

Toto území patří k nejstarším u nás obydleným, bylo úrodné, prostupné, s dostatkem vody. Člověk tu žil už před mnoha tisíci lety, stavěl si tu sídla i v dobách historicky nedávných. Ale na povrchu toho po něm mnoho nezůstalo, právě proto, že kraj byl často územím bojů a válek.

Jako větší část území západních Čech, i prostor MAS Radbuza, byl od dob formování českého státu územím, patřícím velkým klášterům. Kraj neovládaly mocné šlechtické rody se svými hradními, pak zámekými sídly, ale klášterní dominia. Do tohoto prostoru zasahovalo území tří z pěti velkých západočeských klášterů: Kladruby, Plasy a zejména Chotěšov, který stojí uprostřed. Kláštery tedy i formovaly krajinu, zejména po třicetileté válce. Pro kraj to bylo velice příznivé, kláštery hospodařily velmi dobře, i lidem se dařilo. V té době se hojně kácely lesy a vytvářela orná půda, hospodářství přestalo být extenzivní a vytvářela se nadvýroba a zisk. Tak jak byla zformována krajina v době barokní, v podstatě zůstala zachována dodnes. Tento stav i kvalitu krajiny vůbec nejvíce poškodily zásahy při neuvážených melioracích a scelování pozemků při megalomanských podnicích po padesátých letech minulého století.

Ale od konce osmnáctého století, kdy se prudce začala rozvíjet průmyslová výroba, hodnota pozemkového vlastnictví, po staletí rozhodující o výši majetku začala klesat a průmysl se stal zásadním, ztrácelo i území v okolí Plzně svůj původní charakter. Obce se měnily ze zásobovatelů města potravinami na zásobovatele pracovními silami. I hlavní dopravní cesty, které charakteristicky paprskovitě míří do Plzně, naše území protínají.

Naše území také protíná pomyslná čára, která dělí Plzeňsko z hlediska převládající vegetace. Na severu v písčitých půdách rostou převážně lesy borové, na straně k jihu smrkové.

Území MAS Radbuza je krajinou, kterou člověk obýval ode věků a která byla lidem přívětivá. Většina obcí má původ, který se ztrácí na počátku vzniku českého státu. Přesto, právě pro lidské osudy krajiny, nezůstalo nad zemí z oněch dob tolik památek, kolik jich tu bylo vytvořeno.

Úvod

MAS, neboli místní akční skupiny, se rozkládají na určitém území a jsou založeny na principu partnerství a spolupráce veřejného, soukromého a neziskového sektoru na místní úrovni. Tvoří je tedy zástupci obcí, místních podnikatelů, neziskových organizací a aktivní občané. Zástupci nestátních a nesamosprávních subjektů musí tvořit více než 50 % členské základny.

MAS Radbuza sdružuje obce, podnikatele a neziskové organizace z regionů Dobřanska, Holýšovska, Chotěšovska, Nýřanska a Stodska za účelem dlouhodobého udržitelného rozvoje tohoto území. Většina MAS na území Plzeňského kraje funguje od roku 2007 a přináší finance na své území prostřednictvím metody LEADER.

Základní myšlenkou metody LEADER je přesvědčení, že jedině místní společenství dobře znají silné a slabé stránky daného regionu a jsou schopna sama dobře řešit své vlastní problémy. Z tohoto důvodu se pro období 2007-2013 stala oficiálně metoda LEADER součástí Programu rozvoje venkova České republiky (PRV), kdy projekty prováděné metodou LEADER tvořily tzv. IV. osu tohoto programu.

K realizaci svých strategií bylo vybráno celkem 112 MAS v celé ČR, které do roku 2013 obdržely podporu v celkové výši 4,5 mld. Kč. Metoda LEADER prostřednictvím místních akčních skupin nabízí venkovským aktérům (obce, mikroregiony, spolky a neziskové organizace, podnikatelé) nástroje a otevřený přístup k formulaci a naplňování strategie rozvoje jejich regionu.

V březnu roku 2014 oslavila MAS Radbuza tříleté výročí od svého vzniku. Přestože je v Plzeňském kraji místní akční skupinou nejmladší, stihla za dobu své existence mnoho zajímavých aktivit. Jak to ale celé začalo?

V průběhu roku 2010 vzešla iniciativa od Ing. Andrey Kubernátové k založení nové místní akční skupiny. S myšlenkou založení MAS oslovila Bc. Filipa Hrubého, starostu obce Chotěšov, a pana Ivana Korce, místního podnikatele, který se snaží již řadu let zvelebit barokní dvůr Gigant v Záluží. Tímto krokem vznikl tzv. přípravný výbor, jenž začal vyjednávat s obcemi, které v té době byly tzv. bílým místem na mapě místních akčních skupin. Tato „bílá oblast“ byla do velké míry v překryvu s územím Mikroregionu Radbuza. Zástupci obcí Mikroregionu Radbuza z řad starostů a starostek byli myslence vzniku MAS nakloněni, a tak vyjednávání s těmito obcemi o poskytnutí zájmového území mělo hladký průběh. Začalo se tak formovat území MAS Radbuza. Dalším krokem bylo oslovení měst a obcí ležících mimo území Mikroregionu Radbuza směrem k území MAS Český západ – místní partnerství. Po několika jednáních se zástupci obcí se podařilo vytvořit ucelené zájmové území místní akční skupiny (mimo obce Myslinka). V současné době má MAS Radbuza ve svém zájmovém území 37 obcí o rozloze 360 km², ve kterém žije 43 228 obyvatel (stav k 1. 1. 2014). Všechny těchto 37 obcí schválilo svými zastupitelstvy souhlas se zařazením do zájmového území MAS Radbuza na období 2014–2020. Dne 18. 3. 2011 došlo k zaregistrování občanského sdružení MAS Radbuza, o.s. O tři měsíce později poprvé zasedli k jednání členové nej-

vyššího orgánu Valné hromady v počtu 27 zástupců z řad obcí, podnikatelských subjektů, neziskových organizací a aktivních občanů žijících nebo působících na území MAS Radbuza. Z nich byli dále zvoleni členové Výkonné a Dozorčí rady a jejich předsedové a místopředsedové. Koncem roku 2012 byla rozšířena členská základna na počet 36. Požadavek v předchozím programovacím období na poměr zástupců jednotlivých sektorů v hlavním rozhodovacím orgánu byl jedna třetina z řad veřejného sektoru (zástupci měst a obcí) a dvě třetiny z řad neveřejného sektoru (podnikatelé, zemědělci, neziskové organizace, aktivní občané). Takto byl nastaven i poměr v MAS Radbuza.

Projekty spolupráce

Jak již bylo zmíněno, MAS Radbuza vznikla v roce 2011, tedy v probíhajícím programovacím období 2007 až 2013, kdy již nebylo možné získat do území finanční podporu. Jedinou možností pro získání finančních prostředků do území naší nové MAS bylo za-

pojení se do projektů spolupráce s jinými již zavedenými a podpořenými místními akčními skupinami. V projektech spolupráce je nutné předfinancování a dotace činí celkem 90 % celkových uznatelných nákladů. Této možnosti jsme využili celkem ve dvou kolech výzev. Prvním projektem, do kterého jsme se zapojili s dalšími 6 MAS z Plzeňského kraje, byl projekt „Skrytá bohatství aneb venkov Plzně“. V rámci projektu (hlavní myšlenkou navázaného na projekt Plzeň Evrop-

ské hlavní město kultury 2015) jsme realizovali několik aktivit zaměřených na pořádání kulturních a vzdělávacích akcí. Nejvýznamnější z nich byly akce Venkovské miniEXPO v rámci veletrhu cestovního ruchu ITEP 2012, Venkovské EXPO konané na jaře 2013 v Plzni na Světovaru (v areálu plánovaného kulturního centra) a Slavnosti slunovratu konané v červnu roku 2013 v areálu chotěšovského kláštera. Velkým úspěchem skončila akce Slavnosti slunovratu, kterou jsme organizovali ve spolupráci s občanskými sdruženími při klášteře (o.s. Klášter Chotěšov, Klášter Chotěšov – Lesovna a Klášterní zahrada) a obcí Chotěšov. Je nutno podotknout, že nám při akci bylo nakloněné počasí, a tak si do kláštera našly dne 15. 6. 2013 cestu stovky nejen místních návštěvníků, tedy počet srovnatelný s nezaběhlejšími akcemi, které se v klášteře pravidelně konají. To je velmi potěšitelná zpráva u akce, která byla úplně nová a konala se poprvé bez předešlé historie. V rámci této kulturní akce se mohli návštěvníci zaposlouchat u dvou hudebních scén, či navštívit divadelní scénu. Velký prostor byl věnován prohlídkám klášterního komplexu, dokonce i prohlídkám podzemí, které nejsou v sezoně běžně nabízeny. Svě místo měli na akci i řemeslníci na jarmarečních stáncích. Ti nabídli dětem i dospělým možnost vyzkoušet si řemeslo v rámci kreativní dílny. Na akci nechyběl ani

dětský koutek pro nejmenší, bylo možné vyzkoušet si lukostřelbu, pro milovníky koní byla k vidění ukázka parkurového jezdeckví, poníci nebo bylo možné jen tak posedět v zahradní kavárně a ochutnat domácí zákusky. Během tohoto projektu jsme zároveň společně s dalšími MAS připravili edici 6 publikací zaměřených na téma baroka.

V další výzvě, do které jsme se zapojili, jsme tentokrát podali projekty spolupráce dva a v obou jsme byli opět úspěšní a získali jsme požadovanou finanční podporu. Jedná se o projekty „Venkov Plzni – Odhalujeme industriální stopy Plzeňska“ a „Otevíráme poklady venkova“. Zatímco v projektu „Venkov Plzni – Odhalujeme industriální stopy Plzeňska“ se volně navázalo na předchozí projekt spolupráce a projekt je zaměřený opět především na měkké kulturní aktivity, projekt „Otevíráme poklady venkova“ je zaměřený na vznik nových lokálních expozic a minimuzeí. Tyto projekty jsou realizovány v období 2014 až 2015.

Otevíráme poklady venkova je projekt, který chce turistům, ale i místním obyvatelům „otevřít“ cestu k venkovským tradicím, řemeslům a významným lokálním osobnostem v podobě převážně nových stálých expozic. Projekt volně navazuje na projekt spolupráce „Oživme společně pověsti z míst tajemných i kouzelných“ a na navazuje na iniciativu „Plzeň - Evropské hlavní město kultury 2015“ a rozvíjí její myšlenku v širším regionu Plzeňského kraje. Vznik, obnova nebo rozšíření stálých lokálních expozic

a „miniexpozic“ nabídne mimo jiné alternativu pro turisty mířící do Evropského hlavního města kultury v roce 2015. Celkem vznikne osm nových expozic.

Cílem projektu je představit kulturní potenciál venkovských oblastí regionů zapojených MAS. A to jednak návštěvníkům regionu, se záměrem zvýšení atraktivnosti území pro cestovní ruch, tak obyvatelům regionu se záměrem posilování místní identity a vytváření „podhoubí“ pro rozvoj navazujících aktivit (setkávání tematicky zaměřených místních expertů, pořádání akcí, vzdělávací aktivity, nabídka doplňkových aktivit v oblasti cestovního ruchu a podobně).

V projektu vytvářené expozice představují další významný krok ve vytváření ucelené prezentace zajímavosti zapojených regionů. S tvorbou expozic souvisí další aktivity projektu, které vedou ke vzájemné spolupráci subjektů, jež v rámci regionu tuto nabídku poskytují, případně se zabývají jejich prezentací (např. informační centra). Ať už se jedná o vzdělávací aktivity, u kterých je podstatná nejen možnost získat nové informace pro přípravu a provozování expozic, ale stejně tak důležitá je možnost setkání s kolegy s podobnými záměry z regionu. Za naprosto nezbytné např. považujeme spojení sil ke společné prezentaci a propagaci místních muzeí a expozic. Ve většině případů se jedná o expozice místního, či regionálního významu, až jejich společná prezentace z nich vytváří dostatečně atraktivní „lákadlo“ regionu. Společné působení je pak bezpochy-

by významně efektivnější, než individuální postupy jednotlivých partnerů, které i tak předpokládáme. V území MAS Radbuza vzniká expozice Karolinina kuchyně na bylinkovém panství Rochlov a minimuzeum Štěpánky Haničincové v Kvíčovicích.

Projekt je dále doplňován aktivitami zaměřenými na místní obyvatele se záměrem posílení jejich identifikace s regionem, motivace a inspirace k navazujícím aktivitám. K tomu slouží nejen realizované workshopy, ale také setkání mladých historiků, při kterých vzniknou v létě 2014 krátké animované filmy.

Venkov Plzni – Odhalujeme industriální stopy Plzeňska navazuje na iniciativu krajského města Plzně, které se spolu s belgickým městem Mons v roce 2015 stane Evropským hlavním městem kultury (EHMK) a rozvíjí tuto myšlenku v okolí Plzně. Město Plzeň a celý region chápe titul EHMK jako příležitost jak dlouhodobě a systematicky podpořit rozvoj kulturního dění v celé oblasti. Ačkoliv rok 2015 by měl být v tomto smyslu přelomovým, na přípravě a vytváření vazeb je třeba pracovat již nyní. Místní akční skupiny, které působí v celém Plzeňském kraji, jsou pro zapojení regionu do této významné aktivity vhodným partnerem.

Projekt dále využívá zkušenosti z první plošné spolupráce všech MAS v kraji na realizaci projektu spolupráce „Skrutá bohatství aneb venkov Plzni“, na kterém se podílelo 7 z 11 MAS působících v kraji a 4 zbývající aktivně spolupracovaly jako partneři bez finančního plnění.

Cílem projektu je proto rozvíjet další tematickou oblast, v rámci které se mohou venkovské oblasti Plzeňského kraje zapojit do programové nabídky EHMK Plzeň 2015 a nabídnout několik nosných aktivit a využít synergie při společné propagaci a marketingu. V rámci projektu vznikne v našem území nová kulturní akce Rochlovské řemeslnění, která doufejme bude mít v následujících letech pokračování stejně jako akce Chotěšovský slunovrat.

Další aktivity MAS

Finanční podporu jsme opakovaně získali také z dotačního titulu Plzeňského kraje na činnost a chod místních akčních skupin. V rámci tohoto dotačního titulu jsou financovány především provozní náklady kanceláře MAS, ovšem pro rok 2014 se chystá MAS Radbuza využít dotační prostředky mimo jiné na pořízení vybavení pro pořádání kulturních a společenských akcí.

Od roku 2012 je MAS Radbuza členem Národní sítě místních akčních skupin České republiky (NS MAS ČR). Zpravidla jednou do roka se tak účastníme jednání Valné hromady NS MAS ČR. Národní síť zastupuje všechny MAS (i ty nečlenské) při vyjednávání podmínek programovacího období 2014–2020 a poskytuje všem členským MAS poradenství a aktuální informace v nejrůznějších oblastech pro zajištění kvalitního fungování jednotlivých MAS. Zastřešuje také prezentaci MASEk na nejrůznějších veletrzích, např. Regiontour, Země živitelka a dalších. MAS Radbuza se od svého vzniku pravidelně prezentuje na akcích Veletrh cestovního ruchu ITEP v Plzni a Země živitelka v Českých Budějovicích.

Své aktivity směřuje MAS Radbuza také směrem do vzdělávací oblasti. V březnu 2012 pořádala MAS Radbuza v prostorách ZUŠ J. S. Bacha v Dobřanech seminář v rámci CSPV v Plzeňském kraji s názvem „Vliv eroze a komplexních pozemkových úprav na zemědělské činnosti - 1. část“. Na semináři se sešlo celkem 47 účastníků. V září 2013 pro změnu ve spolupráci s Mikroregionem Radbuza pořádala v dobřanském Káčku seminář na téma „Veřejné zakázky“. I tohoto semináře se zúčastnilo téměř 50 posluchačů z řad zástupců obcí a místních samospráv.

Jelikož kromě projektů spolupráce neměla MAS Radbuza možnost, jak jinak směřovat finanční prostředky do svého zájmového území z unijních dotací prostřednictvím Programu rozvoje venkova, nechala se MAS Radbuza inspirovat u jiných místních akčních skupin a v roce 2012 poprvé vyhlásila svůj vlastní Grantový dotační program.

Grantový dotační program

Protože chtěla MAS Radbuza nějakým vhodným způsobem podpořit aktivity místních neziskových organizací, obcí, podnikatelských subjektů a aktivních občanů z vlastních prostředků, rozhodla se v roce 2012 poprvé vyhlásit Grantový dotační program (GDP). Tento grantový program je určený pro organizátory kulturních a společenských akcí v území, a to především těch nejmenších a neziskových, kteří jen těžko získávají finanční prostředky na své aktivity. V roce 2012 se v rámci GDP podpořilo celkem 7 akcí v celkové částce 46,1 tisíce korun, v roce 2013 již 9 akcí s celkovou podporou 50 tisíc korun. I pro rok 2014 je na GDP alokována částka 50 tisíc korun na podporu drobných kulturních a společenských akcí. V tomto ohledu je třeba zmínit ještě jednu podstatnou skutečnost. I když finanční prostředky z GDP rozděluje přímo MAS Radbuza, finanční zdroje na pokrytí jsou již třetím rokem získány od sponzorů z řad lokálních podnikatelských subjektů (v roce 2012 byla na pokrytí nákladů GDP využita částečně i krajská dotace na činnost a chod MAS). Bez jejich štědrosti by vyhlásování GDP mohlo být pro MAS Radbuza náročnější.

Získávání dovedností sdružením MAS Radbuza

Na konci roku 2012 byla pro nové a z předchozího programovacího období nepodpořené MAS vyčleněna v Programu rozvoje venkova osa III.4.1 a tyto MASKy si mohly podat projekt na 100 % dotaci a to až do výše 500 tisíc korun na aktivity spojené s rozjezdem nové MAS. V této výzvě se ucházelo o dotaci 60 MAS, které byly v předchozím programovacím období nepodpořené nebo jsou MASKami novými.

Z 60 žádajících MAS bylo nakonec podpořeno 58, v pomyslném žebříčku se naše MAS umístila v pořadí na 8. místě se získanými 75 body ze 105 maximálně možných, což jednoznačně svědčí o tom, že jsme rozjeti tím správným směrem. Na podporu činností souvi-

sejících s tvorbou strategie území, na mzdové prostředky, cestovné, propagační brožuru (kterou právě nyní držíte v rukou), realizaci tréninkové výzvy a další činnosti jsme tak získali 500 tisíc korun. Je ovšem nutné připomenout, že i tato dotace se musí předfinancovat.

Pro občany z území byla nejviditelnějším výstupem projektu realizace tréninkové výzvy, při které se rozdělovalo na realizaci propagačních kulturních a sportovních akcí téměř 40 tisíc korun. V rámci této výzvy si MAS Radbuza osvojila postupy výběru projektů a některé poznatky aplikovala do GDP pro rok 2014.

Strategie MAS Radbuza

Pro všechny MAS fungující v současné chvíli v České republice je nejdůležitější pro nadcházející období, aby zpracovaly strategie svých území. I když nové programovací období formálně začátkem roku 2014 začalo, všechna vyjednávání o podmínkách nového období, o struktuře operačních programů a dalších věcech se dostala do skluzu, a tak teprve v polovině roku 2014 dochází k finalizaci dokumentů určujících, jak se má při tvorbě strategií postupovat, jakou mají mít strukturu, jak budou vypadat operační programy, do kterých se budou moci MAS zapojit, řeší se tzv. standardizace (certifikace) MAS a mnoho dalších věcí. I pracovní názvy strategie prošly několika obměnami, nakonec se o strategii na příští programovací období bude hovořit s největší pravděpodobností jako o Strategii komunitně vedeného místního rozvoje (anglická zkratka SCLLD). Stejně jako u metody LEADER, se i u tohoto postupu bude uplatňovat široké zapojení komunity a metoda „zdola nahoru“ tzn. od aktérů na nejnižší lokální úrovni směrem výš. Jen takto připravená strategie bude mít opodstatnění.

Tvorba strategie je samozřejmě dlouhodobější proces a MAS Radbuza na strategii pracuje s větším či menším důrazem v podstatě od začátku svého působení v území. Již v roce 2012 tak proběhla SWOT analýza území, kdy se aktivní občané zapojili do definování silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb našeho území. Následně pokračovaly práce na podkladových částech analytické, návrhové a implementační části strategie, prozatím pouze pracovních verzích, jelikož nebyla známa definitivní pravidla pro tvorbu strategií. Proběhla rovněž komunitní jednání pracovních skupin, které vzešly ze SWOT analýzy (v našem území je celkem 6 pracovních skupin). Práce na strategii probíhají i v době vzniku této publikace, dokončení a předkládání strategie ke schválení Ministerstvu pro místní rozvoj lze očekávat v první polovině roku 2015. Pokud se nám podaří připravit kvalitní strategický dokument, který bude splňovat všechny náležitosti a požadavky ze strany příslušných ministerstev, měli bychom se zařadit mezi podpořené místní akční skupiny pro období 2014 až 2020 a získat tak finanční prostředky do území MAS v řádu desítek milionů korun na podporu místních subjektů a jejich projektů.

Obce v zájmovém území MAS Radbuza

Bdeněves

Obec se rozkládá při řece Mži v území kotliny táhnoucí se od hradu Buben až za město Plzeň. První zápisy z roku 1197 hovoří o dědickém majetku Bdenewizi, roku 1239 Bdenedisi, roku 1522 Běnoves, v roce 1558 ves Bieňowes a v letech 1788 až 1838 se v důsledku dovršené germanizace objevuje název Wenuschen. Jméno Bdeněves, jenž je dnes jménem úředním, je odvozeno od osobního jména Bděn. Nachází se zde několik zachovalých vesnických stavení.

Blatnice

Obec Blatnice se nachází v nadmořské výšce 360 m n.m. a je vzdálena přibližně 20 km od Plzně. První písemná zmínka o obci Blatnice pochází z berního rejstříku plzeňského okresu z roku 1379. V tomto dokumentu je obec nazývána „Blatniczie“. Toto jméno bylo odvozeno pravděpodobně od slova bláto. Dříve totiž v blatnickém obecním katastru skutečně bývalo hodně bahna, které zmizelo teprve zřízením kamenouhelných dolů. Název obce během let prodělal řadu změn, od původního tvaru Blatniczie přes tvar Blatnice z roku 1421, Platnitz, užívaný v 17. století, Blattnitz z roku 1788 a dále Blatnicze, Blattnitz, Plattnitz, Blatnice, Blatowo a Blatova až k dnešnímu názvu Blatnice. K pamětihodnostem v obci patří kostel Nejsvětější Trojice.

Čečovice

Připomíná se poprvé v roce 1355. Tvrz si zde postavil pravděpodobně již v první polovině 14. století jeden z neznámých potomků Jaroslava z Bukovce, připomínaného roce 1298. Ten zdědil sousední ves Bukovec, odkud přenesl své sídlo do Čečovic, po nichž se pak psal jeho vladický rod. V roce 1546 koupil Čečovice Jan mladší Popel z Lobkovic, který je natrvalo připojil k horšovskotýnskému panství. Čečovická tvrz přestala plnit funkci feudálního sídla a pravděpodobně zpusťla. Někdy v 17. nebo na počátku

18. století postavili majitelé horšovskotýnského panství na jejím místě trojkřídlý barokní jednopatrový zámek, takže tvrz dnes připomíná pouze zámecký sklep s klenbou o dvou obloucích. Na východní straně nádvoří zámku byly původně arkády, které byly později zazděny. Také někdejší sádrové stropy jsou zakryty vápnem. Na zámku sídlili především vrchnostenská úředníci; ještě v 19. století v něm bydleli hospodářský správce a zámecký kaplan. V obci se kromě zámku nachází také gotický cihlový kostel, národní kulturní památka.

Čeminy

Ves Čeminy se v pramenech objevuje poprvé v roce 1239, kdy patřila kladrubskému klásteru. V roce 1330 se zde připomíná blíže neurčený Prostěj, poté jeho potomci. Kolem roku 1700 byl postaven v Čeminech pravděpodobně na místě staré tvrze barokní zámek, jehož podobu však neznáme. Když byl kladrubský klášter roku 1785 zrušen, byl čeminský statek oddělen od ostatního panství a podléhal náboženskému fondu. Roku 1790 propůjčil Čeminy Josef II. do svobodného nájmu dvornímu radovi Janovi Erbenovi, který roku 1806 statek koupil. Erbenové drželi Čeminy až do roku 1840. Někdy kolem roku 1830 přestavěl a rozšířil Josef Erben barokní zámek v empírovém slohu. Po Erbenech se na zámku vystříдалo ještě několik majitelů až do nové doby. Zámek byl původně součástí státního statku, byla v něm mateřská škola, kanceláře, závodní jídelna a byty, nyní je v soukromém vlastnictví. Je to obdélníková empírová stavba, která má po straně, obrácené ke dvoru, krátké křídlo. U zámku stojí klasicistní pivovar a lihovar.

Dnešice

Obec leží 6 km severozápadně od Přestice, na úpatí kopce Hůrka v nadmořské výšce 426 m. První písemná zpráva o obci Dnešice pochází z roku 1115, kdy byla knížetem Vladislavem darována kladrubskému klásteru. V obci byl postaven kostel sv. Václava, připomínaný již r. 1352, který byl v rozbrojích husitských i s obcí vyplněn a po četných úpravách (např. přístavba nové věže roku 1811 a rozsáhlá oprava v letech 2001 až 2003) doznal dnešní podoby. Vpravo od cesty směrem na Přestice se nachází výklenková kaplička se sochou svatého Vojtěcha z první poloviny 19. století. O několik metrů dále se nachází rodný dům a pamětní deska plukovníka Václava Jíchy, pilota R.A.F. Na okraji obce směrem od Dobřan se nachází rybník „Utopený“. Za obcí směrem na Černotín se nachází Westernový areál Halter Valley. Ranč má podobu města

z dob osidlování amerického pohraničí. V obci Černotín, která je vzdálena 3 kilometry severozápadně od Dnešic, se nachází šestiboká kaplička a v jejím okolí několik původních vesnických staveb. Od kapličky je výchozí bod na nedaleké poutní místo Křížový vrch.

Dobřany

Město Dobřany je s přibližně šesti tisíci obyvateli desátým největším městem Plzeňského kraje a druhým největším městem MAS Radbuza. První písemná zmínka o Dobřanech se datuje k roku 1243. V Dobřanech se nachází několik zajímavých památek. Farní kostel sv. Mikuláše je připomínán již k roku 1259. Kostel byl původně gotický, v roce 1652 byl nově přestavěn a v letech 1765 až 1758 byl rozšířen a nově přestavěn v barokním slohu. První písemná zmínka o kostele sv. Víta pochází z roku 1259. V době husitských válek byl vypleněn, v roce 1620 vyhořel. Kostel s dvojoltárem je barokním skvostem a náleží k nejzajímavějším stavbám v Čechách a vrcholným dílům plzeňského architekta Jakuba Augustona ml. O kamenném mostě přes řeku Radbuzu je první písemná zmínka od pol. 16. stol. V roce 1794 byl vystavěn pozdně gotický trojobloukovitý 50 metrů dlouhý v podobě, jak jej známe v dnešní době. V období baroka došlo k celkové

obnově mostu. Jednou z největších akcí města byla kompletní rekonstrukce jeho náměstí realizovaná v letech 2008–2010. Během prvního desetiletí nového století dostalo město novou podobu, stalo se krásnějším a z hlediska cestovního ruchu i zajímavějším. Z turistických lákadel patří mezi nejnavštěvovanější Pivovar – Hotel – Restaurant Modrá Hvězda, který nabízí ochutnávku kvasnicového nefiltrovaného ležáku dle proslulých českých receptur v mnoha druzích. Varna piva je součástí re-

staurace. V Dobřanech je také multifunkční centrum Káčko, které kombinuje nabídku kina, divadla a kongresového sálu. Naproti areálu Psychiatrické nemocnice je přírodní biotop Kotynka, který nabízí jedinečnou možnost letní rekreace u vody.

Honezovice

Obec se nachází v nadmořské výšce 390 m, 7 km západně od Stoda a leží na Nedražickém potoce. Osídlení v katastru Honezovice je doloženo již z mladší doby bronzové. Ves Honezovice je raně feudálního původu. Období gotiky zanechalo svoji stopu ve velkorysém půdorysu návsi. Rozlehlou náves obdélného tvaru vymezuje skupina klasicistních statků. Poprvé je obec doložena v listině kladrubského kláštera. Uprostřed návsi naproti patrové budovy bývalé německé školy se nachází šestiboká hrázdená kaplička sv. Barbory, krytá jehlancovou šindelovou střechou, ve vrcholu

s lucernou a cibulovou bání. Od roku 1991 má vesnice vlastní obecní úřad, pod který patří i nedaleká ves Hradištiny. V Honezovicích byl v roce 1911 založen požární sbor, který dosahoval velmi dobrých výsledků na národní i mezinárodní scéně. Každoročně se zde koná hasičská soutěž za účasti sborů dobrovolných hasičů z okolí. Milovníky cykloturistiky potěší cyklotrasa č. 306, která začíná v Hradištanech a dále pokračuje přes Kladruby do kláštera Teplá. V přilehlých lesích jsou pevnůstky, které byly součástí Československého opevnění z let 1936–1939.

Hradec

Obec se rozkládá na levém břehu řeky Radbuzy 350 m nad mořem, 3 km západně od Stoda. Na jihozápadním okraji se nachází prastaré hradiště. Historie Hradce sahá více než 1000 let do minulosti, patří k důležitým centrům slovanského osídlení. K roku 1186 patřil Hradec kladrubskému klášteru. Roku 1284 jej však král Václav daroval ženskému premonstrátskému klášteru v Chotěšově. K roku 1354 je tu připomínán kostel sv. Vojtěcha. Roku 1406 porazil chotěšovský probošt Sulek v bitvě u Hradce bavorské nájezdníky německého proticisaře Ruprechta Falckého, sužující kraj. Na výzvu Václava IV. sebral Sulek asi sedm tisíc pěších zbrojnošů a velké množství vozů, za Hradcem počkal na nepřítele a rychlým výpadem z ležení jej porazil. Kostel sv. Jiří ze 14. století je stejně jako slovanské hradiště kulturní památkou. Po požáru vsi v roce 1773 byl opět obnoven. Hlavní oltář

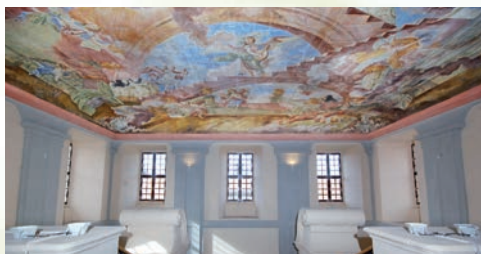

je raně barokního původu, ze stejného období pravděpodobně pocházejí i postranní oltáře. Ve vzdálenosti 1,5 km jižně od obce na pravém břehu řeky Radbuzy se rozkládá skupina asi 40 až 50 pravěkých mohyl dosud neurčené kultury. Pod severozápadním okrajem vsi se nachází zatopený lom hojně využívaný ke koupání.

Chotěšov

Chotěšov leží 18 km jihozápadně od Plzně na trase státní silnice I/26 Plzeň-Domažlice. Součástí jsou přilehlé obce Mantov, Losina, Hoříkovice a Týnec. Spádově náleží obec do okresu Plzeň-jih. První zmínka o obci Chotěšov je v zakládací listině kláštera Kladrubského z roku 1115. Ráz krajiny je rovinatý s polnostmi a lesy, obcí protéká řeka Radbuza a nachází se zde několik významných rybníků.

Dominantním objektem je chotěšovský klášter, který je viditelný z širokého okolí a upozorňuje zdaleka na své mimořádné kvality, pro které byl prohlášen za národní kulturní památku. S klášterem bezprostředně sousedí i další historické stavby,

kterými jsou kostel Narození Panny Marie, fara, bývalá rybárna s třemi rybníky a pivovar. V klášterní zahradě se nachází hřbitov řádových sester a socha Ježíše Krista z bílého mramoru. Další sochy jsou na nám. 1. máje a to socha sv. Jana Nepomuckého a naproti budově ZŠ socha Panny Marie. V areálu kláštera se každoročně koná celá řada kulturně společenských akcí, jako jsou koncerty, výstavy a svatební obřady. Do kulturního života se aktivně zapojují i místní spolky a sdružení, které pro veřejnost pořádají pestrout škálu akcí. V obci je ke sportu možné využít sportovní halu a víceúčelové hřiště s umělým povrchem v areálu základní školy, dále fotbalový areál se dvěma travnatými plochami. Pro děti bylo u Národního domu v Chotěšově vybudováno dětské hřiště.

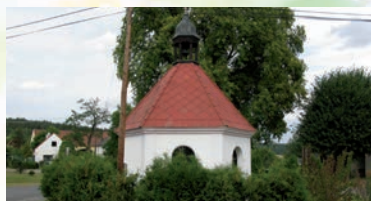
Chotíkov

Obec Chotíkov leží v nadmořské výšce 398 m n.m. Obec Chotíkov byla založena na soutoku dvou pramenných větví potoka na úpatí vrchu Drsníku (nyní Krkavec, 504 m n.m.), z hlediska potřeb raně středověkého zemědělství ve značně vysoké a málo úrodné poloze. Tento fakt vede k domněnce, že Chotíkov nevznikl v počátečních fázích slovanského osídlování Plzeňska, ale až v době vrcholné kolonizace české země, někdy ve 12. či spíše ve 13. století. Obec je historicky významná faktem, že zdejší písek byl použit na stavbu mnoha budov Plzně. V obci se nachází kostel Povýšení sv. Kříže s barokním skvostem v podobě oltářního obrazu od Karla Škréty. V blízkosti obce se nachází řízená skládka odpadů a vzniká zde spalovna odpadů.

Kbelany

První historicky doložená zmínka o obci Kbelany pochází již z roku 1239. V této době byla ves v majetku kladrubsých benediktinů. S kladrubským klášterem pak sdílela své osudy až do 2. poloviny 18. století. V polovině 18. století byla také pravděpodobně postavena boží muka stojící při silnici do Rochlova. V roce 1854 byl úřední název vsi Kbelany, Wehlana, od roku 1916 pak byl užíván název Kbelny, Wellana. V 19. století obec zažila značný rozvoj, který se zde projevil i růstem počtu domů, na počátku století dvacátého tak Kbelany čítaly dvojnásobek usedlostí oproti roku 1788. Poklidný a vcelku spokojený počátek 20. století přerušil příchod první světové války.

Kotovice

Leží 17 km jihozápadně od Plzně, v nadmořské výšce zhruba 365–385 m n.m. Zahrnuje území o rozloze 977 ha, ke kterému patří ještě obce Nový a Záluží. První zmínka o obci pochází již z roku 1272 a to v souvislosti s chotěšovským klášterem, k němuž tehdy

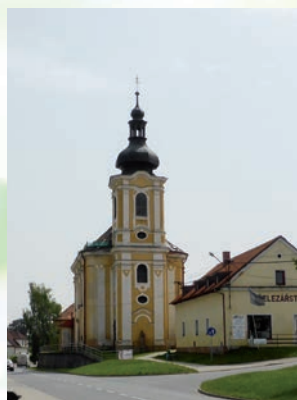
patřila. Její raně feudální charakter dokazuje např. náves, v jejímž historickém jádru se dochovalo několik památkově významných budov, většinou hospodářských usedlostí z let 1850–1930. K nejvýznamnějším objektům patří např. čtyřboká kaple se střešní zvoníčkou z roku 1895, dále pak usedlost č.p. 10 s dochovanou fasádou, jež je chráněna památkovou péčí a původní německá škola stojící v areálu dnešního dětského hřiště. V obci Záluží se nachází barokní klášterní dvůr Gigant. Vrchnostenský dvůr z poloviny 16. století, jehož kořeny sahají až do 13. století. K největším přestavbám dvora došlo v letech 1550 až 1711. Závěrečné barokní přestavby realizoval probošt chotěšovského kláštera Dominik Peterka. Počátkem 19. století se stal majitelem dvora kníže Alexander Thurn-Taxis. Kulturní památka byla v roce 2005 zařazena do státního Programu zachrany architektonického dědictví. Před vrácením dvora původním vlastníkům v restituci roku 1992, byla tato kulturní památka zdevastována. Současným majitelem je rodina Korcova, která se více než 15 let stará o její záchranu.

Obec Kozolupy leží zhruba 10 km západně od Plzně. Územně je začleněna pod okres Plzeň sever a náleží pod Plzeňský kraj. Průměrná nadmořská výška je cca 350 m n.m. Terén v okolí obce je mírně zvlněný a pozvolna stoupá od východu k západu. Území je převážně bezlesé intenzivně hospodářsky využívané. Po severním okraji obce protéká řeka Mže. Dějiny obce jsou úzce spjaté s historií panského dvora a zámku. Ves Kozolupy je poprvé připomínána ve falsu listiny Kladrubského kláštera ze 13. století, hlásící se do roku 1186. V ní se praví, že jakýsi Předslav z Kozolup daroval klášteru část své půdy. Hlavní obživu lidem poskytovalo zemědělství. Kladrubský klášter postupně chudl a většina půdy v době pohusitské už patřila pánům světským. Začátkem 17. století získávají statky majetní měšťané plzeňští, kteří zdejší úrodnou půdu využívají hlavně k pěstování ječmene pro pivovarský slad. Teprve v letech 1777 až 1782 byl postaven nový farní kostel sv. Štěpána v nádherném barokním slohu. Druhá pol. 19. století znamenala doplňování zemědělské obce o dělnickou třídu. Příslušníci zemědělských rodin nacházeli zaměstnání v uhelných dolech v Nýřanech a české osidlování přinesla i nově vybudovaná železnice.

Kozolupy

Obec Kozolupy leží zhruba 10 km západně od Plzně. Územně je začleněna pod okres Plzeň sever a náleží pod Plzeňský kraj. Průměrná nadmořská výška je cca 350 m n.m. Terén v okolí obce je mírně zvlněný a pozvolna stoupá od východu k západu. Území je převážně bezlesé intenzivně hospodářsky využívané. Po severním okraji obce protéká řeka Mže. Dějiny obce jsou úzce spjaté s historií panského dvora a zámku. Ves Kozolupy je poprvé připomínána ve falsu listiny Kladrubského kláštera ze 13. století, hlásící se do roku 1186. V ní se praví, že jakýsi Předslav z Kozolup daroval klášteru část své půdy. Hlavní obživu lidem poskytovalo zemědělství. Kladrubský klášter postupně chudl a většina půdy v době pohusitské už patřila pánům světským. Začátkem 17. století získávají statky majetní měšťané plzeňští, kteří zdejší úrodnou půdu využívají hlavně k pěstování ječmene pro pivovarský slad. Teprve v letech 1777 až 1782 byl postaven nový farní kostel sv. Štěpána v nádherném barokním slohu. Druhá pol. 19. století znamenala doplňování zemědělské obce o dělnickou třídu. Příslušníci zemědělských rodin nacházeli zaměstnání v uhelných dolech v Nýřanech a české osidlování přinesla i nově vybudovaná železnice.

Kvičovice

Leží jihozápadně od města Holýšov v nadmořské výšce 378 m. Poprvé je obec v písemných pramenech zmiňována roku 1379 v Berním rejstříku Plzeňského kraje jako majetek Oldřichův. Při západní straně protáhlé návsi stojí šestiboká kaple s jehlancovitou

střechou zakončenou šestibokou zvonící s bání barokního původu zapsaná do seznamu nemovitých kulturních památek. Čtvercový rybník v jižní části obce je zbudován na místě vytěženého lomu. Ze svahu nad ním je dobrý výhled na celou ves. Na okolních polích byly sedláky často vyorávány údajně švédské podkovy z období 30-ti leté války, vyskytuje se zde i drozd Kvíčala (odtud je dle legendy odvozen název obce), a proto je ve znaku obce symbol podkovy společně se symboly dvou Kvíčal.

V budově mateřské školy vzniká v současné době minimuzeum Štěpánky Haničincové, zdejší rodačky.

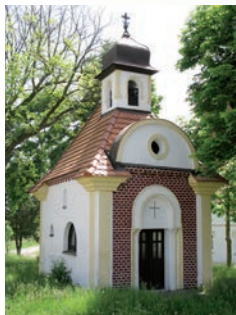
Líně

Leží 11 km jihozápadně od centra Plzně, na silnici spojující krajskou metropoli s Domažlicemi. První písemná zmínka o existenci obce pochází z r. 1115. Jedná se o latinsky psaný zápis na listině kladrubského kláštera, porízený v době vlády krále Vladislava I. V historii Líní zaujímaly významné místo okolní rybníky. Všechny byly po staletí udržované a opravované. Rybníkářství tak bylo spolu se zemědělstvím a košíkářstvím pravděpodobně původním zaměstnáním místních obyvatel. Po starodávné obchodní cestě, vedoucí přes Líně do Bavorska, se čile obchodovalo s košíky a nůsemi. Od poloviny 19. století je život obce pevně spjat s hornictvím. Západočeský horní a hutní spolek začal v r. 1868 s hloubením Sulkovského dolu na Starém Sulkově. Jednalo se v té době o nejhlubší důl v celém revíru západních Čech. V r. 1881 byl na Novém Sulkově otevřen další důl, pojmenovaný „Pomocný“. Těžba byla ukončena v r. 1920, kdy došlo k zatopení dolů následkem povodně. Naproti sulkovské restauraci Sparta je v malém parčíku možno spatřit starý důlní vozík, upomínající na slavnou hornickou historii. V roce 1953 započala v Líních působit armáda, která pro své potřeby vybudovala nedaletké vojenské letiště a také sídliště v jižní části obce. Kulturní památkou je návesní kaplička sv. Václava, za zmínku stojí také pěkně upravený parčík s pomníkem T. G. Masaryka a památníkem obětí světových válek. V posledních letech si své příznivce znovu získává památník vojenských letců, jehož hlavní součástí je pečlivě zrestaurovaný vojenský letoun MIG 19.

Lisov

Je malá obec, kterou prochází silnice na Sedmihoří. Nachází se 4 kilometry od Stoda. Prvně je připomínána roku 1243. Po celá staletí byla majetkem chotěšovského kláštera. Po třicetileté válce došlo ke germanizaci, která skončila odsunem Němců v roce 1945 až 1946. V obci, která má vlastní obecní úřad pouze 13 let, je dnes čilý společenský život, především zásluhou Sboru dobrovolných hasičů a Českého červeného kříže. Právem byla obec dvakrát vyhodnocena v soutěži Vesnice roku modrou stuhou.

V Lisově se narodil generálmajor Jan Roman Irwing, který 6 let bojoval ve 2. světové válce jako pilot R.A.F. Na rodném domě mu byla odhalena pamětní deska. Lisov je v současnosti obcí, kde už neplatí, že lišky dávají dobrou noc. Dokládají to mimo jiné i úspěšně realizované projekty – např. likvidace černých skládek, výsadby stromků podél cest nebo obnova zničených božích muk. Nedaleko Lisova se nachází ranč Červený Mlýn, který poskytuje výuku jízdy na koni, vyjíždky, výcvik koní, ustájení koní v boxech, pastviny 20 ha. Každoročně se zde pořádají závody jak westernových, tak i rodeových disciplín.

Líšina

Leží 20 kilometrů jihozápadně od Plzně v nadmořské výšce 360 metrů. První zmínka o obci pochází z roku 1180, i když se předpokládá osídlení území v hluboké minulosti, sahající do 4. století před naším letopočtem. Dokladem jsou nálezy mohylových hrobů v okolí obce. Od roku 1227 byla obec majetkem chotěšovského kláštera. Krajina v údolí říčky Merklíny, která protéká návsí, byla zemědělsky využívána od počátku stabilního osídlení a je tomu tak i v současnosti. U silnice, která spojuje obce Stod a Merklín stojí osmiboká kaple Povýšení svatého Kříže, zapsaná jako kulturní památka. Vzhledem k čistotě ovzduší a blízkosti okolních lesů bohatých na houby a borůvky je obec vyhledávaná chalupáři. V obci působí fotbalový klub, který využívá hezkého hřiště na okraji obce. Obecní úřad je umístěn v rekonstruované budově bývalé školy, kde velká zasedací místnost slouží občanům rovněž jako salonek k různým oslavám.

Lochousice

Leží 6,5 km severozápadně od Stoda v rovinatém až mírně svažitém terénu. Území, kde byly Lochousice založeny, bylo osídlené již od pravěku, jak to dokládají četné archeologické nálezy. Poprvé jsou připomínány již k r. 1186, kdy byly v majetku kladrubského kláštera. Samostatnost získala ves až r. 1850. Lochousice jsou typické svou pravidelnou, částečně okrouhlou návsí. Po obvodu této mimořádně rozlehlé návsí stojí množství zděných, pozdně klasicistních usedlostí, dosud z velké části vybavených branami, zděnými špýchary nebo náročně zdobenými fasádami obytných domů. Vsi protéká Touškovský potok, na kterém jsou přímo na návsí vybudovány dva rybníky. Vnější obvod vsi lemují stodoly, ležící v hloubce dvorů, stranou od ostatních staveb. V centru návsí je velká zděná kaple sv. Floriána z r. 1847, naposledy opravovaná v r. 1995. K podélné

lodi kaple přiléhá polokruhem zakončený závěr. Nad vstupem se tyčí věž. V červnu roku 2004 byla obec Lochousice jako celek, s výjimkou nové okrajové zástavby, prohlášena Ministerstvem kultury ČR za vesnickou památkovou zónu.

Město Touškov

Historicky první dochovaná zmínka o Touškově pochází z falza benediktinského kláštera v Kladrubech a je datována k roku 1115. Původní osada ležela na jedné z hlavních cest trasy Norimberk - Praha. Opat Rainer rozšířil majetek kladrubského kláštera rozsáhlými koupěmi a výměnami. Kolem roku 1245 pak tento majetek rozdělil na tři díly, do jejichž čela postavil probošty. Vznikla tak proboštsví - v Kladrubech, v Přesticích a v Touškově. Touškovské proboštsví přitom bylo největší a nejvýnosnější ze všech. Po roce 1258 udělil pražský biskup Jan III. z Dražic plnou moc opatu kladrubského kláštera, aby mohl spojit faru v Touškově s tamějším proboštsvím. Ve druhé polovině 13. století Touškov postihlo několik ničivých požárů, při kterých lehly popelem téměř dvě třetiny městečka. Shořel při nich (snad roku 1260) i zdejší kostel a fara. I přes tyto pohromy se však Touškov čile rozvíjel a uplatňoval na zdejší důležité obchodní cestě tržní právo. V listině z roku 1288 se objevuje zmínka o přebytčích touškovské fary, jimiž se pokrývaly nedostatky a potřeby kladrubského kláštera. V této listině se také připomíná farní kostel s podacím právem kladrubského kláštera a Touškov je zde označován jako trhové město. Historicky významné je sousoší Nejsvětější trojice před budovou radnice. Centrum obce bylo vyhlášeno městskou památkovou zónou.

Neuměř

Datum založení obce nelze zjistit. Dle farní knihy v Holýšově se lze domnívat, že obec byla založena v období husitských válek nebo pozdějších tažení. Obec do roku 1650 patřila duchovní správou do Holýšova. Původní osada Nohoměř, později Nouměř, se přeměnila až postupem doby na Neuměř. Jméno má snad svůj původ od měření nohou. Tradice občanů vypravuje, že tato obec původně stávala tam, kde se nacházel panský

dvůr Trubice. Sestávala se prý z 29 rolnických usedlostí a její zánik se odhaduje v dobách husitských tažení. Kaplička, stojící uprostřed vsi, byla postavena r. 1832. Ve věžičce byl zvonek, na jehož jedné straně byl obraz sv. trojice a na druhé sv. Joachyma a sv. Anny. Bydlení v této udržované obci je velice příjemné, občané nejsou obtěžováni dopravou, která vede kolem obce, dopravní spojení s okolními obcemi a 4 km vzdáleného Holýšova, kam chodí děti do školy, je do-

statečně zajištěno autobusovou přepravou. V obci je místní pohostinství, kulturní dům a udržované hřiště pro nejrůznější sporty. Nedaleký rozlehlý les dokresluje celkové pohodové žití v Neuměři.

Nová Ves

Leží asi 5 km severně od Dobřan. Byla založena až v roce 1652, kdy vznikla jako zemědělská ves s mnoha menšími zemědělskými usedlostmi. Uprostřed návsi je malá čtyřboká kaplička. Asi 1 km jihovýchodně se nachází kamenouhelné doly. Na začátku

20. století v nich byla zahájena těžba, což způsobilo nárůst počtu obyvatel. Za druhé světové války byla Nová Ves spolu s Dobřany krutě postižena náletem britských bombardérů, kteří si ji vybrali za cíl namísto plzeňské Škodovky. V roce 1952 byla v blízkosti vsi letecká základna pro vojenské proudové letouny používaná až do roku 1997. Působí zde Sbor dobrovolných hasičů, Tenisový klub Nová Ves a SK Hokejbal Nová Ves. V obci se

v průběhu celého roku koná mnoho kulturních, společenských a sportovních akcí jak pro dospělé, tak pro děti. Dále se v obci nachází dva rybníky, které byly v roce 2009 za přispění obce Nová Ves, fondů EU a SFŽP odbahněny. Dolní rybník je v současné době možno využít ke koupání.

Nýřany

Malá zemědělská obec Nýřany byla od svého založení obcí českou. Svědčí o tom staré zápisy a potvrzují to česká jména sedláků z listiny z r. 1367, kdy měla obec 22 usedlostí. Kolem roku 1830 byla pouhou náhodou při hrabání v lese objevena ložiska uhlí, neboť uhelné sloje na severu vycházely přímo na povrch. Čím dále k jihu, tím hlouběji se nacházelo jejich uložení. Zahájení těžby znamenalo rozvoj do té doby bezvýznamné vesnice. Kolem roku 1848 začalo dolování primitivním způsobem v malých povrchových dolech, resp. štolách v severní části katastru Nýřan a přilehlých katastrů Doubravy, Kamenného Újezda, Blatnice a Rochlova (např. doly František, Hilda, Marjánka). Později začala výstavba hlubinných dolů (např. Humboldt, Lazarus, Krimich I. a Masarykův jubilejní důl - později Důl Obránců míru, v období okupace Adolf Hitler Schacht, který byl s hloubkou 700 m nejhlubším dolem). Na město byly Nýřany povýšeny teprve rozhodnutím císaře Františka Josefa I. ze dne 29. ledna 1892. Císař František Josef I. o tom vydal dne 5. října 1892 privilegium, v němž udělil městu i znak. V současné době žije v Nýřanech kolem 7 tisíc obyvatel a jsou tak největším městem v území MAS Radbuza. V roce 2012 byl rekonstruován areál koupaliště, jehož součástí je i multifunkční hřiště, které je v zimním období využíváno jako kluziště.

Přehýšov

Obec se nachází v rovinatém terénu 7 km od Stoda. První zmínka o obci se objevuje v dokumentu z roku 1248. V Přehýšově v místech u dnešního č. 179 byla roku 1864 vystavěna Kalvárie, trojice kamenných dřίκů, nesoucích skulptury a kovový kříž. O osm let později byl blatnickým těžářstvem nedaleko obce založen hlubinný důl Ziegler.

Ještě během války, v roce 1917, byl zdejší důl Ziegler odkoupen Škodovými závody v Plzni, které tu vybudovaly muniční továrnu, jež pak fungovala až do roku 1952. Roku 1893 byla v centru návsi postavena velká kaple Navštívení P. Marie, tvořící dnes jednu z dominant obce. Stavba je novogotická, k průčelí lodi přiléhá věž. Před kaplí pak byl umístěn pamětní kříž. V obci je dochováno několik kvalitních továrních budov z období po r. 1900, valy chránící sklady munice a baráková kolonie. Po obvodu mimořádně rozlehlé návsi s vnitřní zástavbou je dochováno množství usedlostí pocházejících převážně z období pozdního klasicismu, často s klenutými branami. Součástí Přehýšova jsou obce Bítov a Radějovice.

Přestavlký

Rozlehlá ves leží asi 8 kilometrů jihozápadně od Dobřan, je položena v širokém a mělčém údolí Lažanského potoka mezi dvěma lesními masívy. Obytné objekty jsou většinou přízemní se sedlovými střechami. Poprvé je ves připomínána roku 1243. Od roku 1677 byla ves i panské sídlo v majetku chotěšovského kláštera. Na základech původní tvrze vznikl a do současné podoby byl přestavěn barokní zámek s mansardovou střechou. Zástavba ve vsi je rozdělena Přestavlkým rybníkem. Na severní straně je zámek s návší, na jižní je kostel s areálem hřbitova. V hrzení hřbitova je vystavěna klenutá brána. Středověký, původně gotický kostel sv. Petra a Pavla je připomínán v roce 1384 a je národně kulturní památkou. Později byl barokně upraven. Hlavní oltář s obrazem sv. Petra a Pavla je z poloviny 18. století. Poslední výrazná oprava, kdy byla změněna fasáda s okny a zdvižen nový krov, proběhla v 19. století. Od roku 2004 bylo dokončeno restaurování oltářů, výměna částí krovu a kompletní výměna střešní krytiny. Rovněž bylo provedeno odvodnění celého areálu. Po odchodu německého obyvatelstva přestal kostel plnit náboženskou funkci. V roce 2005 byl převeden na Obec Přestavlký a opět se v něm začaly konat mše.

Rochlov

Pravděpodobně nejstarší zmínka o Rochlově pochází z berního rejstříku plzeňského kraje z r. 1379. Už zde byly uváděny dva Rochlovy, což může být příčinou jistých nejas-

ností při dnešním studiu historických pramenů. Nejstarší rochlavští vladkové mohli být zřejmě leníky klášterů v Kladrubech a Chotěšově. V 17. Století bylo sídlo majetkem rodu Henigarů. Zámek Rochlov je nejstarší součástí obce Rochlov. V místě dnešního

zámku stávalo kdysi starší sídlo zdejších pánů. Z této doby se zde zachovalo ještě několik objektů. V roce 1711 je zde postaven barokní zámek s přilehlým parkem. Celý areál měl v průběhu doby různé využití, byl zde pivovar, konírna, školkařské závody a skleníky. Po celé věky byl zámek centrem dění v obci. Za doby socialismu však po ztrátě majitele zpustl a z jednotlivých objektů se stala ruína. Do dnešní podoby byl zrekonstruován současným majitelem.

Stod

Stod je městem s dlouholetou tradicí v nábytkářství, pivovarnictví a cihlářské výrobě. Město je křižovatkou mnohých cest, například jím prochází železnice a hlavní silnice Plzeň – Domažlice, ale je možné se vydat i směrem na Stříbro, Hradec, Merklín a Mantov. Na náměstí ČSA se nachází radnice, ve které sídlí infocentrum. Na ně navazuje příjemná pěší zóna, místo vybízející k odpočinku i občerstvení. Mezi nejvýznamnější památky patří beze sporu radnice na náměstí ČSA, barokní budova staré pošty na náměstí Komenského, kostel sv. Máří Magdalény s farou, který tvoří dominantu města, Špitální kaple sv. Jana Nepomuckého a Hammerschmidtův dům č.p. 161 v pravobřežní části města. Na okraji města směrem na Plzeň se rozkládá areál parku, kde žulový památník označuje hromadný hrob 241 nacistických obětí z transportu smrti, který v dubnu 1945 zastavil ve Stodě. Podrobný popis památek a dalších zajímavostí je na tabulích naučné stezky „Stodsko“ vycházející z Komenského náměstí po červené turistické značce směrem na Křížový vrch, bývalé poutní místo, dnes kostel s rozhlednou. Odtud vede naučná stezka do Chotěšova, pokračuje směr Hořkovice na dvůr Gigant v Záluží a zpět do Stoda. Tato stezka je určena především rodinám s dětmi, ale na své si přijdou i odborníci. Okolí Stoda je protkáno sítí značených cyklistických tras.

Střelice

První zmínka o existenci osady ležící 4 km jihozápadně od Stoda pochází z roku 1248, kdy ji král Václav I. daroval ženskému premonstrátskému klášteru v Chotěšově. V obci Střelice nejsou evidovány žádné významnější historické památky. Místní význam mají dvě kaple a několik starých usedlostí. První kaple je z 1. po l. 19. stol., druhá z roku 1890, která je zasvěcená sv. Jiří. Pod návsí stojí kamenný dvouobloukový most přes

místní potok, pod vsí na řece Radbuze mlýn. Stylizovaný most se stal hlavní figurou předkládaných návrhů střelického znaku a vlajky. Doplnují jej nejen figury prezentující dlouhodobou držbu osady chotěšovskými premonstrátskými (opatská berla a lilie, převzaté ze znaku premonstrátského řádu), ale též atribut sv. Jiří (meč), mlýnské kolo či mluvící znamení (šipy).

Štichov

Leží 4 km západně od Holýšova 392 m n. m. v blízkosti údolí, registrovaném jako významný krajinný prvek, jímž protéká potok Chuchla. První písemná zmínka o vsi pochází z roku 1379, kde se uvádí jako Scychov. Střed Štichova tvoří čtvercová náves lemovaná domy, které dávají tomuto místu zvláštní ráz. Ve stínu lip zde stojí na uměle navršeném pahorku šestiboká kaple s jehlanovou střechou, zakončenou zvonící s bání a litinovým zvonem z roku 1826. V její blízkosti stojí pomník připomínající 10. výročí vzniku ČSR z roku 1928 s bustou T. G. Masaryka. K zajímavostí patří též historicky cenná budova bývalé školy z roku 1912. Ta byla využívána jako škola do roku 1942. V roce 1952 byl v budově zřízen hostinec, který fungoval až do roku 1978. Od března 2007 se stává majetkem obce Štichov.

V obci funguje hasičský sbor, který byl založen v roce 1936. Významnou kulturní akcí je tradiční pouť. Ta se slaví v červenci na sv. Markétu. Krajina je vhodná zejména pro pěší turistiku, cykloturistiku a v zimě pro běžecké lyžování. Obcí prochází neznačená trasa o délce 37 km – cyklotrasa „Borůvkovým krajem“, která je doporučována pro silniční a trekkingová kola.

Tlučná

Leží v údolí Vejprnického potoka 10 km západně od Plzně v nadmořské výšce 333 m. První historická zmínka o Tlučné je z roku 1115, kdy český kníže Vladislav I. daroval zemi v obci Tlučná (s původním názvem Tlucna) Kladrubskému klášteru. Pojmenování obce zřejmě vzniklo z obecného „tluč“, které značilo drcené (tlučené) obilí. Nejstarší dochovanou památkou jsou Boží muka na východním okraji obce s vytesaným letopočtem 1078. Další historickou památkou je barokní špejchar, který v současné době slouží jako stylová restaurace s možností ubytování. V obci se dále nachází „Pomník padlých“, který vybudovala Dělnická tělovýchovná jednota občanům padlým v první a druhé světové válce. Čelní deska pomníku také

připomíná osvobození obce Americkou armádou 6. května 1945. Pozornosti návštěvníků jistě neunikne kaplička v centru obce. V neposlední řadě se Tlučná může pochlubit mateřskou školkou, kterou zdobí překrásné pohádkové motivy. Zajímavý je rovněž tlučenský znak. Jeho základem je legenda o lovu na krokodýla v kombinaci s odkazy na původně zemědělský charakter obce a na těžbu kvalitního černého uhlí, typickou pro obec v 19. a 20. století. Tlučná má velmi dobrou dopravní obslužnost (ČD železniční trať Plzeň – Domažlice, ČSAD a zejména MHD, linka číslo 55). Snadná dostupnost Plzně, kam řada obyvatel obce dojíždí za prací a vzděláním, se projevuje nebyvalým rozvojem bytové výstavby. Nejčastějším cílem návštěvníků je zejména krásné koupaliště s mimořádně čistou vodou.

Úherce

O vsi Úherce se zmiňuje již papež Gregor V. v potvrzovacím spise z r. 1272. Nejstarší tvary slovanského pojmenování obce vznikly z názvu kmene nebo lidového názvu. Zřejmě dle ves obývajících Uhrů. Král Přemysl Otakar daroval vesnici urozenému Drslavu ze Žinkov. V 15. století se v obci nacházely 4 selské usedlosti, jejichž dělením mezi děti

a vnučky vzniklo 22 selských statků. V roce 1490 zde probošt Tristanus uzavřel smlouvu o založení rybníka Chobot se dvěma hrázemi. Sedlákům, jejichž louky a pole byly ohroženy záplavami, odpustil dávky a přidal louky a pole kolem celého dvora. Dominantou obce je kostel dokončený v r. 1901. Položení základního kamene nového kostela připadlo na svátek svatého Josefa -

19. 3. 1900. Poklepání provedl opat Alfred Clementso z kláštera v Teplé. Stavba kostela byla provedena podle plánů plzeňského architekta Františka Josefa Erharta. Oltář zhotovila firma Schreiner z Řezna, malby v oknech umělecký ústav Maier z Mnichova a varhany zhotovil Křištof Mueller z Teplé. Stavba byla původně v románském slohu a pojala až 1200 osob. Dne 13. 11. 1901 byly vysvěceny čtyři velké zvony, které byly zavěšeny do věže kostela. Věž měří 45 metrů a základy jsou 7 m pod zemí.

Vejprnice

Obec s původním názvem Ojprnice vznikala ve 2. pol. 10. století. První zmínka se datuje do roku 993 v souvislosti se zakládáním břevnovského kláštera knížetem Boleslavem

II., z podnětu pražského biskupa Vojtěcha z rodu Slavníkovců a se souhlasem papeže Jana XV. Roku 1235 bylo privilegium potvrzeno králem Přemyslem Otakarem II. V letech 1235 až 1245 svědčil na několika listinách Sazin – krajský soudce, působící na hradu Plzni, píšící se z Vejprnic. Podle lidového podání stávala v severozápadní části obce v místě barokního kostela sv. Vojtěcha středověká

tvrz. Tvrz prokazatelně existovala roku 1318, kdy byla obležena Miroslavem z Vochova. Po celé století se v držení vladyckého statku střídali vejprnickí zemané. Současně s vladyckou částí existoval díl vsi náležící zprvu klášteru, posléze pánům ze Švamberka. Na počátku 15. století byly díly spojeny a ves jako celek připojena k hradu Bubnu. Tehdy ztratila vejprnická tvrz význam panské rezidence. Dominantou obce je kostel sv. Vojtěcha. V roce 1722 byla zahájena stavba tohoto současného barokního kostela. Kostel má naprosto výjimečný barokní oltář umístěný na neobvyklé západní straně a unikátní varhany. Architektonickou zajímavostí je dřevěný most spojující kostel s farou.

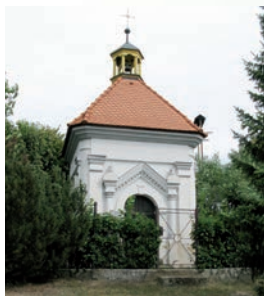
Ves Touškov

Obec leží 4 km severozápadně od Stoda, v nadmořské výšce 383 m. První písemná zmínka pochází z roku 1243. Jako okolní obce i tato se stává majetkem Chotěšovského kláštera. Mimořádně rozlehlou a v mnoha směrech pozoruhodnou náves vymezují velké statky se stavební výbavou převážně z 19. a 20. století, zrcadlící se na hladině poměrně rozlehlého návesního rybníka. V prostoru návsi stojí řada dosud hodnotných lidových domů, např. č.p. 25 a 39 a je v severozápadní části ukončena kostelem sv. Markéty. Ten se jako farní uváděl již k roku 1352. Do dnešní podoby byl přestavěn v roce 1846 a při poslední rekonstrukci fasády ve 2. polovině 90. let 20. století byl ve stěně lodi objeven a přiznán původní vstup do chrámové lodi s hrotitým gotickým portálem. V prostoru před kostelem stojí pamětní kříž a pomník obětem 1. světové války. V parčíku na návsi stojí památník, který byl za přispění obce a spolků vybudován na počest básníka J. W. Goetha, který dle starých dokumentů v obci přenocoval. Historický význam mají barokní sloup se sochou Panny Marie a socha sv. Jana Nepomuckého. Obě sochy byly v letech 2000 a 2001 nákladem obce za přispění státu restaurovány. V roce 2005 byla socha Panny Marie zcizena a na místě zůstal jen podstavec se sloupem. Přidruženou obcí Vsi Touškova je obec Mířovice. V listopadu roku 1995 byla obec prohlášena MK ČR za památkovou zónu lidové architektury. V obci se také nachází památný strom – Lípa srdčitá (*Tilia cordata*) s obvodem kmene 348 cm.

Vochov

Obec je vzdálena vzdušnou čarou 7 km od středu Plzně, historický střed obce (správní budova) se nachází 356 m nad mořem. Vochov leží na silnici II. třídy č. 605, která byla, až do otevření dálnice D5 v roce 1997, hlavní silnicí z Plzně na hraniční přechod Rozvadov. Po otevření dálnice se doprava výrazně odlehčila. Vochovem prochází také hlavní železniční trať č. 170 Cheb – Plzeň – Praha. Ústí Vochovského potoka do řeky Mže bylo osídleno již v různých obdobích pravěku, jak to dokládají archeologické nálezy (Vochovská venuše, rondely aj.). Místní jméno Vochov vzniklo zřejmě z výrazu

Vochův dvůr (osobní jméno Voch bylo staročeskou zkratkou jmen začínajících na Vo-, jako například Vojtěch, Vojslav, Volimír apod.).

První písemná zmínka o obci pochází z roku 1318, kdy žaloval Bohuslav z Vejprnic u pražského soudu na Miroslava z Vochova, že oblehl vejprnickou tvrz. Příslušník téhož rodu Jan Míroš z Vochova se v druhé polovině 15. století stává členem poselství krále Jiřího z Poděbrad, které putovalo k předním evropským královským dvorům.

Vstiš

Historická část obce leží asi 400 m vpravo od toku řeky Radbuzy mezi Chotěšovem a Dobřany při Dnešickém potoce, který se pod obcí vlévá do Radbuzy. První historicky doložená zmínka pochází z roku 1243. Starobylé svobodné dvory postupně přecházely do majetku chotěšovského kláštera (1212–1271). Jejich dělením vznikaly selské usedlosti, které jsou na rozlehlé návsi seskupeny do okrouhlice. Poslední svobodný dvůr, který se nacházel necelý 1 km jižně od obce, vykoupil v roce 1668 probošt kláštera Michael Kastl a na části pozemků při potoce nechal vybudovat v roce 1670 rybník (dnes Kastlův rybník). Koncem 19. století byl vybudován v blízkosti rybníka uhelný důl. Těžba zde byla prováděna v letech 1893 až 1903. Tato část obce nese dodnes název Bayerův důl (lidově Bayerka). Z roku 1906 pochází kaple na návsi, kde se v současnosti konají koncerty a výstavy. Železobetonový obloukový most přes Radbuzy pro pěší je z 20. let minulého století. V 60. letech proběhla úprava Kastlova rybníka. Zároveň s ní byl nad rybníkem vybudován Nový Vstišský rybník.

Všekary

První písemná zmínka o obci pochází z roku 1115. Dominantou obce je Kostel sv. Barbory, patronky havířů z r. 1717–1724, který se nachází u silnice 1 km nad vesnicí. K dalším pamětihodnostem patří kaple svatého Jana Nepomuckého na návsi a pomník obětem války na návsi. V okolních lesích se nacházejí pozůstatky po těžbě olovené, zinkové a dalších rud. Jedná se o odvětrávací šachty a zbytky základů těžních věží. Např. cca 200 m od kostela sv. Barbory je panely zakrytá těžní jáma a betonové základy budov.

Zbůch

Leží 7 km jihozápadním směrem od Plzně v rovinatém až mírně zvlněném terénu v nadmořské výšce 338 m n.m. Obcí prochází významná dopravní tepna, silnice z Plzně

na Domažlice a také železniční trať Plzeň – Domažlice. Zhruba 2 km severně od Zbůchu vede trasa dálnice D5 Praha – Plzeň – Rozvadov. V r. 2003 oslavila tato hornická obec 750. výročí od první písemné zmínky vrocenou do r. 1253, kterou král Pře-

mysl Otakar II. potvrdil chotěšovskému klášteru darování vsi Ugezd (Červený Újezd) a Zboch (Zbůch). Ještě do poloviny 17. století byl Zbůch českou obcí, jak to dokládají zápisy místního jména Zbůch. Na sklonku 19. století byla společností ZBAS zahájena výstavba, do té doby nejmodernějšího dolu v celém západočeském revíru, tzv. Austria v Týnci. V letech 1906–1908 byl na východním okraji vsi, v prostoru mezi původním Zbůchem a blízkým Červeným Újezdem, vybudován ZBAS důl, produkující ze dvou těžních jam o hloubce 800 m a 720 m mimořádně kvalitní černé uhlí. Součástí obce Zbůch je i malá ves Červený Újezd, která je připomínaná k r. 1115 jako majetek kladubského kláštera. Později se stala majetkem chotěšovského kláštera.

Zemětice

Leží na břehu řeky Merklínky v nadmořské výšce 378 m. Původ obce sahá do 10. století, založil ji ze-
man Zeměta. První písemná zmínka pochází z roku 1115. Úzkou protáhlou návěs lemují usedlosti z 19. století, které jsou zajímavé mimo jiné hodnotně řešenými fasádami. Několik statků má klenutou bránu. K malebnosti vesničky přispívají i vzrostlé kaštany, lemující návěs, i lípy na návsi a před školou. Na návsi se dále nachází klasicistní kaple Svatého Vavřince z roku 1848 a malý smírčí kříž v blízkosti autobusové zastávky. Pod vsí leží rybník a někdejší mlýn. Severozápadně od Zemětic leží Drahovský rybník s možností koupání. Součástí je osada Chalupy a část Čelákovy. V Čelákově je k vidění kaple a roubená chalupa s lomenicí. V okolí Čelákov a nedaleké Líšíně byly objeveny dvě desítky pravěkých mohyl z doby bronzové. V blízkosti osady Chalupa, nedaleko cesty na Čelákovy, stojí pamětní kříž. U vsi bylo nalezeno pohřebiště mohylového lidu z doby bronzové.

Bdeněves	www.bdeneves.cz
Blatnice	www.blatnice.cz
Čečovice	www.cecovice.cz
Čeminy	www.ceminy.cz
Dnešice	www.dnesice.cz
Dobřany	www.dobransy.cz
Honezovice	www.honezovice.cz
Hradec	www.ou-hradec.cz
Chotěšov	www.obec-chotesov.cz
Chotíkov	www.obec-chotikov.cz
Kbelany	www.kbelany.cz
Kotovice	www.kotovice.cz
Kozolupy	www.obec-kozolupy.cz
Kvičovice	www.kvicovice.cz
Líně	www.obec-line.cz
Líšina	-
Lisov	www.lisovou.cz
Lochousice	www.lochousice.cz
Město Touškov	www.touskov.cz
Neuměř	www.neumer.cz
Nová Ves	www.obecnovaves.cz
Nýřany	www.nyrany.cz
Přehýšov	www.prehysov.cz
Přestavlky	www.obecprestavlky.cz
Rochlov	www.obec-rochlov.cz
Stod	www.mestostod.cz
Střelice	www.obec-strelice.cz
Štichov	www.stichov.cz

Tlučná	www.obec-tlucna.cz
Úherce	www.obecuherce.cz
Vejprnice	www.vejprnice.cz
Ves Touškov	www.ves-touskov.cz
Vochov	www.obec-vochov.cz
Vstiš	www.vstis.cz
Všekary	www.vsekary.cz
Zbůch	www.zbuch.cz
Zemětice	www.obeczemetice.cz

nám. T.G.M. 1, 334 41 Dobřany
e-mail: info@mas-radbuza.cz
telefon: 725 830 833
IČO: 228 97 461
www.mas-radbuza.cz

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova: Evropa investuje do venkovských oblastí.